

Slovenistika v ZRN

Pred nedavnim je izšel članek o nemškem preučevanju južnoslovanskih jezikov in literatur v tem desetletju, ki ga je napisal münchenski slavist Peter Rehder (Die Südslavistik in der BR Deutschland, Ihre Entwicklung und Problematik 1970—1976, Südosteuropamitteilungen 1970, št. 4, str. 61—71). Uvodoma ugotavlja, da sta leta 1945 obstajali le dve katedri za slovansko filologijo na zahodnonemških univerzah, in sicer v Münchnu (od 1911) in v Göttingenu (od 1938), da pa je v povojnih letih število slavističnih oddelkov na univerzah v ZRN naraslo na 22 in da ima več od polovice teh oddelkov po dve profesorski mesti. Potem pove, da se je v tem času rusistika osamosvojila kot študijski predmet, ker daje možnost zaposlitve v srednjih šolah. Gospodarske težave pa so sredi sedemdesetih let ta izredni razvoj slavistike v ZRN zaustavile in bodo verjetno povzročile tudi nazadovanje.

Osrednji del članka daje sistematičen tematski pregled objavljenih del iz jugoslovanskih jezikov in književnosti ter iz bolgaristike in se zaključuje s sumarično informacijo o projektih v delu, dodana pa je izčrpna bibliografija. Na tem mestu nas zanima le tisto, kar zadeva preučevanje slovenskega jezika in književnosti. Tu članek najprej omenja leksikalne članke o slovenskem jeziku in književnosti v novih izdajah Brockhausove in Meyerjeve enciklopedije in članke v priložnostnih zbornikih slavističnih razprav. Od teh so posebej zanimivi zbornik v počastitev umrlega münchenskega profesorja Aloisa Schmausa in izdaja njegovih del (o tem smo že poročali v JiS 1975/76, str. 87—90), ki bo zaključena s IV. knjigo predvidoma 1978, ter jubilejni zbornik v čast frankfurtskemu profesorju Alfredu Rammelmeyerju (Festschrift für Alfred Rammelmeyer, ur. H.-B. Harder, München 1975), v katerem sta tudi razpravi Petra Scherberja o Denisovem odmevu v slovenskem kulturnem prostoru (Michael Denis und die Anfänge der neueren Literatur Sloveniens, str. 185—196) in jezikoslovna Ch. Vasileva (Lehnprägungen im Polnischen und Slovenischen, str. 405—438).

Med monografijami in razpravami, ki so izšle v knjižni obliki, omenja Rehder pet publikacij s slovenistično tematiko. Disertacija Irene Wiehl, ki jo je branila na univerzi v Marburgu, obravnava krščansko terminologijo Brižinskih spomenikov

(Untersuchungen zum Wortschatz der Freisinger Denkmäler, München 1974, Slavistische Beiträge 78). Saarbrückenski habilitacijski razpravi Anneliese Lägredid o ruskih sposojenkah v slovenščini smo že posvetili pozornost v našem časopisu (JiS 1975/76, str. 134—137), prav tako disertaciji Petra Scherberja o slovenski elegiji med leti 1779 in 1879, ki jo je branil leta 1969 na univerzi v Frankfurtu (JiS 1974/75, str. 219—225, 314—321). Razvoj slovenskega nacionalnega gledališča v XIX. stoletju je na primeru sprejemanja dramskih del Kotzebuea poskušal prikazati Gerhard Gieseemann (Zur Entwicklung des slovenischen Nationaltheaters, München 1975, Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen 13). Tem delom nemških slovenistov je Rehder prištel še lani izšlo knjigo slovenskega literarnega zgodovinarja Jožeta Pogačnika (Von der Dekoration zur Narration, München 1977, Slavistische Beiträge 105), spregledal pa je zbornika razprav ob faksimiliranih izdajah Bohoričeve slovnice (Geschichte, Kultur und Geisteswelt der Slowenen 4/2, München 1971) in Dalmatinske Biblije (ista zbirka 3/2, München 1976), ki sta izšla prav tako v založbi Rudolfa Trofenika kakor navedeni faksimili dveh Pohlinskih slovarjev in Trubarjeve Cerkovne ordninge.

Med deli v pripravi navaja članek tudi disertacijo o Prešernu.

Jože Koruza
Filozofska fakulteta v Ljubljani

Še o Jožefu Ficku

V št. 3—4 JiS nas je razveslil zapis B. Jeranka o Jožefu Ficku, prekmurskem rojaku, ki je postal eden najpomembnejših pisateljev gradiščanskih Hrvatov. Zato, ker ga je »odkril« nekdo, ki ni menda doma v Prekmurju in zato, ker je tudi Ficko eden od mnogih primerov naših rojakov v drugih, čeprav bratskih kulturah — ki jih pa doma ne poznamo. Popraviti pa je treba v sklepnem stavku zapisa trditev, da se »Fickova aktivnost... v slovenskem tisku nikjer ne omenja« in še kaj.

Fickovo delo so prekmurski izobraženci — podobno delavni — dobro poznali že pred prvo svetovno vojsko, saj so že stoletja prihajali v Prekmurje številni duhovniki »Beli Hrvati« z Gradiščanskega in se tu udomacili — nekatere prekmurske mlade duhovnike »panslaviste« pa so že konec

19. stol. premeščali na zahtevo svetne oblasti med gradišćanske ali Bele Hrvate. Saj je npr. urednik prekmurskega mesečnika Marijin list, Ivan Baša, v letu 1908 in 1909 list urejal kot župnik v gradišćanski Novigori, že prej pa kot kaplan v Vrhuncih bil med ustanovitelji Kalendarja, ga tam sourejal in korigiral. Ti naši duhovniki so zajemali besedni zaklad svoje publicistike tudi iz — gradišćanske hrvaščine, kot je le-to bogatil Ficko s prekmurščino...

Ficka so v starejši prekmurski publicistiki večkrat omenjali, pozabili pa ga nismo tudi v naših dneh. Tako je zgodovinar Ivan Škafar v prekmurskem koledarju Stopinje za 1973 napisal Zgodbo o dveh bratih — Fickih iz Boreče, katerih mlajši je bil kot razbojnik obošen. Na koncu črtice je Škafar namenil dve strani Jožefu Ficku in njegovim sorodnikom, ki so se izšolali z njegovo ustanovo. Pove tudi, da »kašter« (iz kaštel) — Fickova mogočna hiša — ne stoji več. Našeteje vseh šest Fickovih knjig s skrajšanimi naslovi in pristavlja: »Vse te knjige so bile razširjene tudi v Prekmurju, posebno na Goričkem in pri porabskih Slovincih« (n. d., 103).

Neenančno in napačno pa piše Jeranko o Fickovih knjigah. Kakih »Prisiških knjig« ni, celo ne iz 1802 — tako so pač imenovali gradišćanski Hrvati njegov molitvenik Nova hiža zlata, ki ga je pa sestavil z uporabo starejšega istoimenskega molitvenika Lovro Bogovića iz 1755 in so ga mnogo ponatiskovali. Pač pa je Ficko pridelil verzificirani kratak Pregled staroga zakona in posebej »novoga zakona« (oboje 1824 v Sopronu) — prva gradišćanska priredba bibličnega besedila. Mnogo so ponatiskovali tudi njegov molitvenik Novo marijansko cvetje (1837).

Sam sem omenil Jožefa Ficka v polemичnem članku »Slovenci nismo — Hrvati« v peštanskem glasilu Demokratične zveze Južnih Slovanov Narodne novine — Ljudski list 12. maja 1977, str. 7. V tem tedniku je nekdo v št. 15 »odkril« knjižico Fileja Sedeniča (Szedenich) Naši pisci i književnost, Sopron 1912, kot nekaj povsem neznanega, kot »Prva hrvatska istorija književnosti u Ugarskoj«. Ker me ta knji-

žica spremlja že nad 60 let, saj je ležala v mojem otroštvu stalno na pisalniku v našem domu, in ker sem že 1934 pisal v Časopisu za zgodovino in narodopisje, kako je v njej avtor pohrvalil našega Števana Küzmića, kar so ponovili v Zagrebu v naših dneh..., sem v članku povedal: »Radi prepustimo Hrvatoma našega prekmurskega rojaka Jožefa Ficka, ker je pač pisal — hrvaški kot prisiški farnik. Toda naródl se je v Boreči, ne »u selu Boriće«, kot piše Sedenič«. Pokazal sem — in zato in zavoljo vsega sledečega ponavljam to v našem strokovnem glasilu — kako je Sedenič potvoril v nekako hrvaščino ne le naslov Küzmićevega Novega zakona, marveč tudi njegov nagrobni napis z drugimi dejstvi vred. Kako je Sedenič prištel med hrvaške pisatelje našega Imreja Agustića, ki je prvi prekmurski mesečnik Prijatelj od 1877 v podnaslovu imenoval »slovenske novine« — in ga današnja Enciklopedija Jugoslavije prav tako razglaša za hrvaškega pisatelja s popačenimi naslovi njegovih del, čeprav je bil prikazan že na prvih straneh Slovenskega biografskega leksikona, nadrobneje pa v reviji Slovenski jezik.

Razumljivo je, da je zaslužni Ivan Kukuljević v Hrvatski bibliografiji sredi preteklega stoletja razglasil marsikavo prekmursko knjigo, posebno ponatise brez avtorjevega imena, kot »za ugarske Hrvate« (o tem natančneje I. Škafar v Bibliografiji prekmurskih tiskov, ki je v tisku pri SAZU), saj tedaj naših jezikov in narečij še niso toliko poznali. Pod ravnijo sodobnih zahtev pa je, da v »standardne« priročnike pišejo ljudje o knjigah, ki jih niso videli, prepisujoč stare diletante.

Danes sta slovstvo gradišćanskih Hrvatov in njega jezik raziskana v delu peštanskega slavista Lászlója Hadrovicsa: Schrifttum und Sprache der Burgenländischen Kroaten im 18. und 19. Jahrhundert, Budapest 1974, kjer je Jožef Ficko nadrobno obravnavan na str. 34—35 s poudarkom, kako močno je vplival s svojim slogom in jezikom na vse poznejše gradišćansko hrvaško slovstvo.

Vilko Novak
Filozofska fakulteta v Ljubljani